

Szondolat

Szerkeszti: **Kemenes Lajos**

TARTALOM:

Demokraták Nagy-Magyarországja.

*Pisztolypárbaj 30 lépésről, vagy
hová züllött a pesti kritika?*

A „szenzációs“ család.

Elpusztult emberfajta.

*Szomoru riport a
Kedélyes Kabaréről.*

Megjelenik hetenként

*Budapest, 1920. évi
december hó 11.*

II. évf. 50. sz.

*Előfizetési díj
negyedévre*

65 korona

*Kiadja a
Központi
Sajtó-
vállalat
R. T.*

ÁRA

• 5 •

KOR.

TIVOLI MOZGÓ

VI., Nagymező-utca 8.

*Naponta változatos
műsor.*

Előadások naponta 1/5, 1/7 és 1/9 órai kezdettel.

MEGJELENT

AZ „ÚJ ILLETÉRTÁBLÁZAT“

Dr. Szepesi szerkesztésében. Ügyvédeknek, kereskedőknek és kereskedelmi társaságoknak nélkülözhetetlen.

Kapható: ♦
A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

könyvkereskedésében,
Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-pal.) és minden
könyvkereskedésben.

MOZIT akar berendezni villany-, mészfény- vagy acetilénre?

Kérjen árajánlatot
HATSCHER ES FARKAS
kinematografiai szaküzletől
Budapest, IV., Károly-körút 26.

Filmkölcsönző! TELEFONSZÁM: 142-78.

ÜGYVÉDEK! KERESKEDŐK!

Nélkülözhetetlen szüksége dr. Szepess-féle **Vagyonátruházási** illetékről szóló zsebkönyve, mely szakszerű magyarázatokkal van ellátva, **ára 44 korona**, ezenkívül dr. Telegdy és dr. Váry szerkesztésében megjelent **Fényüzési Forgalmi Adó**, amely tartalmazza a törvény és végrehajtási utasítás teljes szövegét és a **Fényüzési tárgyak** betűsoros jegyzékét, **ára 44 korona**.

Kapható és megrendelhető:

A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám

(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

Most jelent meg!!

Egy bécsi magyar embertől:

FORRADALMÁROK EGYMÁS KÖZT

Érdekesítő leleplezések az Ember, a Bécsi Magyar Ujság és Proletár című lapok hasábjából: Gábor Andor, Göndör Ferenc, Pogány József, Rudas László, Kun Béla, Kunfi Zsigmond írásai!

Ára 25 korona.

Kapható és megrendelhető minden könyvkereskedésben és a **Központi Sajtóvállalat** könyvkereskedésében: **IV., Duna-utca 6. szám Klotild-palota** (Belvárosi kávéház mellett.)

SZENZÁCIÓ A GYERMEKJÁTÉKPIACON.

Egy ötletes, minden ízében magyar, hazafias és irredata szellemű oktató s amellet kedvesen szórakoztató társas gyermekjátékkal gazdagodott karácsonyi játékpiaconk. Ez a

GEOLOTTO,

mely az ezeréves történelmi Magyarország térképeit alakítja át lottójátékká. A játék Huszár Aladár rendőrtanácsos szerzeménye, ki ügyesen kihasználva a gyermek játszi szellemét, azt a nagy magyar nemzeti irredata-eszme szolgálatába hajtja. A gyermekek a **GEOLOTTO**-val játszva, könnyedséggel tanulják meg a Nagy-Magyarország földrajzi viszonyait és történelmét. Jobbat egy szülő nem szerezhet gyermekének karácsonyra. Ne legyen tanító, aki e játékot ne ajánlaná, kereskedő, aki ne árusítaná, szülő, aki gyermekei részére meg nem szerzi.

Nagyban megrendelhető a szerzőnél:

HUSZÁR ALADÁR rendőrtanácsosnál EGERBEN.

Viszontelárusítók raktáron kaphatják: **Maléter Géza** üzletében (Budapest, IV., **Koronaherceg-utca 7. szám** alatt).

Kapható minden nagyobb játékbizletben és a **Központi Sajtóvállalat** könyvesboltjában (IV., **Duna-utca 6., Klotild-palota**).

KARÁCSONYRA

legalkalmasabb és legoosabb ajándék

a könyv

ugy felnötteknek, mint ifjuságnak.

Keresztények az ajándékkönyveiket

A **Központi Sajtóvállalat r.-t.** könyvkereskedésében **Duna-utca 6. szám** alatt vásárolják.

Szondolat

Demokraták Nagy-Magyarországja

Mult esütörtök óta új lap lát napvilágot Budapesten. A címe *Nagy Magyarország*, felelős szerkesztője *Pakots József*, főszerkesztője *Bársony Elemér*, a volt szegedi miniszter, a programja pedig az, hogy «Magyarországon ébredjen végre

fel a józan, becsületes, komoly munkaszelleme». A *Nagy Magyarország* «egyelőre» csak hetenként kétszer jelenik meg, amiből azt lehet következtetni, hogy később, ha megerősödik a talaja, napilappá fog átalakulni s az előfizetési felhívás szerint a *demokrácia őszinte és becsületes hívei* azok, akik számára a lapot csinálják.

A demokrata párt-tehát lapot csinál, egyelőre csak félkézzel, mert hiszen az ilyen félhetenként megjelenő ujság igazán nem lehet egyéb, mint tapogatózó próbálkozás, vajjon elérkezett-e már az ideje annak, hogy az egykor annyira hatalmas Vázsonyi-klikk újra porondra mérhessen lépni. A demokrácia ugyanis nálunk távolról sem «népuralmat» jelent, mint ahogy a szó etimológiai értelmében várni lehetne, hanem egy klikkét, amelynek tulajdonképpen azonos célja van a bolseviz-

mussal, mert végeredményben a zsidók uralmáért küzd. A demokrata szó nálunk zsidót jelent, csak zsidót, semmi egyebet, pontosabban mondva az ellenséges zsidóságnak azt a fajtáját, amely az egykor annyira jóhangzásu demokrácia jelszavával igyekszik port hinteni az avatatlanok szemébe.

A *Nagy Magyarország* megjelenésének őszintén örülünk, mert alkalmat ad annak konstatálására, hogy a magyarországi zsidóság a keresztény kurzus minden vajudása mellett sem tudott a megváltozott viszonyok fölé kerekedni. Vázsonyi hívei úgy látszik azt hiszik, hogy máris elvonult a zivatar és minden a régibe fordult vissza s mindent a régi módszerekkel folytathatnak. Nem veszik tudomásul, hogy a magyarság valamit megtanult már és megismerte őket annyira, hogy ne lehessen őt olyan egyszerűen falhoz állítani. Régen oly jámborok voltunk, hogy sohasem vettük észre, mi a különbség a között, ha valamit zsidó vagy magyar mond s a demokraták azt hiszik, hogy most is úgy van. Bizony nincs úgy s Ézsau hangját akkor is biztosan felismerjük már, ha Pakots József keresztény neve mögül szólal meg.

A demokratáknak a *Nagy Magyarország* szerint egyetlen céljuk, programjuk van, a józan, becsületes, ko-

moly munka. Nagyon szép, nagyon igaz, csak az a baj, hogy a program-pont mellékmondatában ott van az is, hogy «felekezeti és fajkülönbség nélkül». Hát ez az, amiről Ézsau hangja megismerszik. Kinek fontos, kinek első gondolata a felekezeti türelem? Nekünk nem, hiszen nekünk eszünk ágába sem jut bárkinek is belekotnyeleskedni vallási viszonyaiba. A legvadabb rágalmazók sem tudták Magyarországot azzal megvádolni, hogy a fehér terror zsidó templomokat rombolt le, vagy bármilyen formában is megzavarta volna a zsidó vallás gyakorlását. Nincs nálunk vallás-üldözés, felekezeti türelmetlenség, s aki azt mondja, hogy van, vagy aki oda-vetett célzásokkal sejteti, hogy van, az szándékosan mellékvágányra, még hozzá a megtévesztésre kiválóan alkalmas mellékvágányra akarja terelni a magyarság szent és komoly életküzdelmét.

Ismerjük ezt a módszert. Nem a lényegről beszélnek, sohasem arról, ami fontos, hanem a demokrácia, az emberiség, a testvériség, egyenlő jogosság jelszavairól s nem akarják beismerni, hogy mi csak az alattomosan ránk tapadt polipot akarjuk lerázni magunkról utolsó csepp erőnkkel, mert észrevettük, hogy belepusztulunk, ha nem állunk talpunkra. Nem azzal törődünk, hogy ez a végtelen sokkaru polip zsidó vallásu, még csak a fajt sem akarjuk bántani, hiszen nekünk egyáltalán nem fontos, hogy ha e faj például Palesztinában akár egy új nagyhatalmat teremt is magának. Védjük a saját fajunkat s inkább mi követelhetjük a fajegyenlőséget, mert mi vagyunk ma is az elnyomottak, a szegények, a gyöngék ebben az országban s nem a demokraták. Nekünk van okunk liberalizmust, demokráciát köve-

telni a zsidóságtól a magunk számára s mi harcolunk az igazi demokráciáért s ravasz rosszhiszeműség az, amikor ők emelik fel a demokrácia zászlaját s Kossuthra, Eötvös Józsefre, Deák Ferencre, Bocskayra, Thökölyre hivatkoznak, mint vezéreikre.

A Nagy Magyarország társadalmi békét, felekezeti türelmet prédikál bizonytalanul megirt programvezércikkében s körülteremtettézi mindezt azzal, hogy a magyar jólétért, Nagy Magyarország helyreállításáért indul harcba. Vajjon mit értenek a demokraták magyar jólét alatt? Nyilvánvalóan azt, hogy a jámbor magyar nyugodjék békével s tőrje szépen, hogy a demokraták újra liberális politikával boldogítsák. Legalább is komikusan hangzik, hogy a zsidók akarják megszerezni a jólétet a magyarság számára, mert azt már csak igazán nem képzelhetik el rólunk, hogy még egyszer be fogunk dőlni és sietünk az ő kezükbe letenni a magunk és Nagy Magyarország sorsát. Vázsonyi előharcosai azonkívül *nem akarnak* politizálni. Ezt is értjük. A politizálás ma komoly dolog az ő szempontjukból. A politizálás ébresztette öntudatra a magyarságot, tehát ne politizáljunk, állítsuk vissza a lelkek integritását és egyensúlyát, ne beszéljünk faji és felekezeti kérdésekről, oly csunya dolog ez, inkább hallgassunk el, dolgozzunk, hajtsuk igába a fejünket s boruljunk le Vázsonyi Vilmos törzsfőnök öfelsége előtt.

A demokratákat nem tartjuk olyan elfogultaknak s olyan naivaknak, hogy ne vennék észre a helyzet tulajdonképeni mivoltát. Lehetetlenség feltenni róluk, a ravaszokról, a rideg üzletemberekről, hogy hiu ábrándokban higgyenek és bizzanak abba, hogy Pa-

kots József háta mögé bujva szépen le tudják csendesíteni a háborgó óceánt. Nem hihetnek abban, hogy a régi, de ma már annyira átlátszó módszereikkel félre tudnak ismét vezetni bennünket s nem számíthatnak arra, hogy a hetenkint kétszer megszólaló *Nagy Magyarország* visszaforgatja az idők mulását s ráborítja mindenre a feledés fátyolát. Nem, ők sokkal okosabbak, semhogy ne tudnák feltétlenül biztosra megítélni az uralkodó konjunkturát. Talán örülnek *Rupert Rezső*nek, mint a jogrend fanatikus hívének, talán fel is villan néha bennük a remény, hogy lesz még egyszer ünnep a világon, de nem hisszük, hogy komolyan vegyék még csak ezt a kis reménysugarat is.

Mért próbálkoznak akkor? Miért indították meg a *Nagy-Magyarországot*? Mi lehet a magyarázata annak, hogy az a Pakots József, ki mozdiamaturgi elfoglaltsága miatt kénytelen volt lemondani a Petőfi-társaság főtitkári állásáról, most ahhoz mégis tud időt szakítani magának, hogy lapot szerkesszen?

Ne tessék tulságos komolyan venni a problémát. Valahogy úgy áll a dolog, hogy a demokraták csakugyan belátták, hogy bizony nem vár rájuk jövő. A valóságos Magyarország nem lehet többé az övék, tehát megcsinálták maguknak legalább papiroson az ő saját Nagy Magyarországukat. A demokrata pártkörben kiosztották az előfizetési felhívásokat, a demokraták előfizettek a lapra s most aztán boldogan ámitgatják önmagukat azzal, hogy visszacsinálták a régi, boldog, felekezeti villongásoktól ment Nagy Magyarországot, ahol nincs vallási türelmetlenség, ahol a magyarság csak robotol és nem néz maga mögé, hogy kinek

dolgozik, ki parancsol neki. Ott a türelmes papiroson minden a régiben van, nem is kell nekik egyebet olvasniok, a pártkör falai között s a Nagy-Magyarország hasábjain kiélbentik ábrándjaikat. Rekonstruálhatják maguknak a régi világot s ha úgy tetszik nekik, a papirostra hazahozhatják a számüzésbe szökött Vázsonyi Vilmost is.

Pisztolypárbaj

harminc lépésről, háromszori golyóváltással, vagy: hová züllött a pesti kritika?

Az irodalmi és művészeti gseftelés megölte a kritikát. A terézvárosi és

lipótvárosi irodalmi kalmárok tíz évvel ezelőtt vettek egy ócska kanalat a Telekitéren, teletöltötték vízzel és ebbe az egy kanál vízbe belefojtották a kritikát, hogy szabadon garázdálkodhasanak a piacon. Kritika nincs többé. Az igazmondás meghalt s helyébe a fizetett tömjénezés, a ömlengő öndicséret lépett.

Ma itt állunk tanácstalanul. Tehetéseket kellene felfedeznünk, új magyar művésztehetségeket és nem lehet. *Mert mindenki tehetséges.* Olvassuk el a lapok Színház, Művészet, Irodalom-rovatát. Azt látjuk, hogy itt minden alkotás ragyogó, fenomenális, kolosszális, nagyszerű, tapsviharos, tehetséges, finom, művészi, irodalmi, európai szín-

vonalu, kiemelkedő, tüneményes, forró hangulatu, zseniális, sziporkázó, ötletes, kellemes, káprázatos, elbájoló, markáns, satöbbi.

Az író lángoló lelkü, a színész pompásan alakít, a rendezés kitünő, a direktor dicséretreméltó, a költő Adynak méltó utódja, a piktor egy második Ráfael a mai kritikákban. Ha az egész világ Sekszpír-kritikáit átnézzük és az azokban foglalt dicséretet összetesszük és ezt háromszor önmagával megszorozzuk, a felét sem kapjuk annak a dicsőhimnusznak, amit egy Lengyel, vagy Földes homlokára kentek a liberális napilapok minden hájjal megkent színházi rovatvezetői . . .

Hol van a régi szép világ, amikor a kritikus megírta az igazat. Amikor megmerte írni, hogy az író darabja, amit ma este bemutattak, gyöngé, önképzőköri dolgozat és a művészurom, aki a címszerepet játszotta, úgy állt a szerep, mint a szarvasmarhán a zsakett-nadrág.

Hol van az a régi szép idő, mikor a kritikusok nemcsak az írókat és a művészt bírálgatták szigorú okuláréval, hanem egymást is sulyosan megkritizálták. Az egyik kritikus ledorongolta a másik kritikust, ha az meg mert valamit dicsérni, amit ő lerántott.

Öreg ujságírók talán még emlékeznek a híres csatára, amelyet hetekig vívott egymással két napilap fekete-betűs csatamezején a szigorú *Ambrus* Zoltán és a még mogorvább *Keszler* József. Egész Budapest művészvilága reszketett a két kritikustól. Aki tehetségtelen volt, kacskaringós tolluk kígyómérgétől nyomban kiszendvedett, a tehetségesnek viszont palma nyílt, ha pennájuk egy kis vállveregető jelzöt könnyedén odavetett. A két kritikus egymást is ellenőrizte, nemcsak azt,

ami az irodalomban, vagy a színpadon történt. Egyszer Björnson-darabot játszottak, Keszlernek tetszett, Ambrusnak nem tetszett a dráma. A két kritika egy napon jelent meg. Másnap Ambrus kritikát írt Keszleréről, mint kritikusról. Keszler bácsi visszavágott. Ambrus erre azt válaszolta, hogy Keszler bácsinak azért tetszett a darab, mert Björnson Dreyfus pártján van és vele együtt Keszler is Dreyfus-párti. No lett is erre haddelhadd. Napokig szikrázott a két toll és a vége pisztoly-párbaj lett harminc lépésről, öt-öt lépés avansszal és háromszori golyó-váltással. *Herczeg* Ferenc, *Bródy* Sándor, *Gajári* Ödön és *Szöts* Pál voltak a segédek. Keszler bácsi elsütötte pisztolyát és a golyó talált. Átlyukasztotta Ambrus Zoltán szépen vasalt fekete nadrágját. Ambrus golyója viszont Keszler bácsi füle mellett süvitett el és sulyosan megsebezte egy zsupfedelű ház tetejét. A felek menten kibékültek a helyszínén, azóta azonban huszonöt esztendő múlt el s még egyszer sem beszéltek egymással, olyan ellenségekké lettek a — szigorú kritika miatt.

Akkor divat volt ez. Szép divat. Megírni igazán, becsületesen, amit a kritikus gondolt magában. A kritikus nevelte, irányította a művészetet és az irodalmat, nem úgy, mint most, mikor a megöregedett Keszler és a majdnem kivénült Ambrus is — kifiatalodtak az üzletes irodalom kritikát nem ismerő posványából.

— Hja, amikor ők még hadakozó-kedvűek voltak, más volt a levegő. Harcos magyaroktól tanulták az irodalmi vagdalkozást. Élénken élhetett emlékezetükben a Jókai—Petőfi irodalmi viaskodása, amikor a nagyok még egymás családi életét is kitergették a nyilvánosság előtt, ha valamiben nem

Szindler

értettek egyet. Jókai meg is írta egyszer gunyosan Petőfiről, aki *Előre!* című versét felajánlotta a kormánynak, hogy nyomassák ki százezer példányban és adjanak érte néki *tízezer pengő forintot*, hogy: «ha Nyáry Pál lett volna még miniszter, ő bizonyosan megadta volna a magyar Tyrtaeusnak s azzal Petőfi meg lett volna mentve a jövő számára! Kimenekülhetett volna a külföldre, vihette volna magával Juliáját, Zoltánját s folytathatta volna ragyogását; hanem hát a tudósok minisztériuma nem bírt érzékkel a poéták fajsulya iránt, Petőfi versét nem nyomatták ki, hanem adtak neki végkielégítésül ötszáz forintot. *No, hát ez épen elég volt zsákmányul a fehéregyházi muszkának*».

Igy irt akkor Jókai Petőfiről. Ma összeszaladna fél Budapest, ha Martos Ferenc így, ilyen tenorban írna Lengyel Menyusról. Ők egymás jólbelelt zsebit nyaldossák a protekciós kritika árnyékában.

A kritika ma olyan, mint a szacharin. Tíz év óta émeltyegnek a dicsérőpirulák a lapok hasábjain. A dicsérőjelzők kifogytak. Szegény magyar szótárunk nem nagyon bővelkedik dicsérőszavakban, így hát a szerencsétlen pesti kritikusok kénytelenek felmászni a Gellért-hegyre és onnan üvöltik le az uraságok által többször levetett dicsérőjelzőket.

Főpróbán voltam a multkor a Vigszínházban. Én csendesesen, közepén horkoltam. Egyszerre csak recsegőropogó fuvós zenekar ébresztett fel szenderegésemből. Riadtan vettem észre, hogy mögöttem és körülöttem az egész pesti kritikusgárda úgy horkol, mint a gózfűrészes. Mikor vége volt a főpróbának, a kritikusok raja olyan elégedetlenül zümmögött, mint a felturkált

darázfészek s másnap mégis, legnagyobb csodálkozásomra azt olvastam majdnem valamennyi ujságban, hogy az ilyen, meg olyan tehetséges író. ilyen, meg olyan nagyszerű darabját adták tegnap a Vigszínházban.

Isten ments, hogy felbukkanjon ma egy egetverő nagy magyar tehetség! Mit csinálnának akkor a szegény pesti kritikusok? Szaladhatnának a Lánchidra s a Dunába dobhatnák magukat. Vagy ha önmagukhoz következetesek akarvának lenni, a dicsérőjelzőkkel bőrözött nagydobot ilyenformán lennének kénytelenek döngetni:

«Emberek! Emberek! Rendőr! Segítsé! Visszafojtott lélekzettel jelentjük, hogy ma este egész Magyarország földjét megrázkód-tató vulkanikus lángész lávaten-gerré dagadt drámája hömpölygött végig a színpadon, melynek izzó hatása elhamvasztotta a magas atmoszférájú nézőteret...»

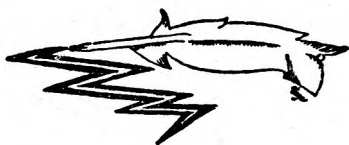
Körülbelül így kellene kezdeni a kritikát, ha egy új nagy tehetség jönne a talmi-zsenik után, kiknek tehetség-telen darabjaira rápazarolják Ballagi nagy magyar szótárának minden rikitó dicsérőjelzőjét.

Azért ne legyünk igazságtalanok. A pesti kritikus néha támadni is szokott. Most, 1920-ban is megtámadott egy szegény drámairót az egyik szigorú színházi bíráló. Abban a jó *Az Ujság*-ban követték el a támadást, a december 5-iki számban. Ugyanabban a rovatban számtalanszor agyba-főbe dicsérték Földest és Drégelyt. Mikulásnapkor azonban virgácsot vettek kezükbe és agyba-főbe vertek vele egy író. Egy drámairót. *Echegaray-t*. Echegaray-ról, a nagy spanyol drámairóról azt irták, hogy *undorító, izléstelen, visszataszító darabját játszották a Magyar Színházban*.

Spanyolországban bizonyára heves földlökéseket éreztek aznap. S Az Ujság mely Kolombusz Kristóf után szabadon felfedezte Földest és Drégelyt, megállapította, hogy EcheGARAY tehetségtelen drámaíró. Miután a rokonszenves Szomori Emil öccse Szomori Dezsőnek, bizonyára azt hitték, hogy ez az EcheGARAY sem az igazi EcheGARAY, hanem csak a Garaynak az Eccse.

Kritikát kérünk! De ne csak kritizáljunk, hanem tőrjünk is az igazságos, szigorú kritikát, mert enélkül nincs irodalom, enélkül csak vásári komédia a magyar művészet...

Lovászy Károly.

A „szenzációs“ család

A zsidóliberális lapok két problémával foglalkoznak. Az egyik a királykérdés, a másik a Heller-ügy. Mind a kettőt faji problémává tették. Az elsőhöz nincs sok kö-

zük, a másodikhoz annál több. A Heller-ügy minden mozzanatában tipikusan pesti zsidó história. Zsidók a «hősök», a szereplők, zsidók a motívumok, zsidó az erkölcs, mely belőle kiárad és zsidó a hatás, mely a sajtón keresztül tiszta alapszínben sugárzik.

Az egész csak a zsidóságnak probléma, nekünk, kiknek a zsidóság minden életjelentkezése idegen,

egyszerűen jelenség, melyet bele tudunk illeszteni az ullmanni, kornfeldi, schlesingeri, kunbélai és szendepáli megnyilatkozások közé. A zsidóság adta ezt a riportszenzációt, mint ahogy adott egy nagy történelmi szenzációt, az integrális Magyarország sirbatiprásával. Tudatosan használtam a szenzáció kifejezést, mely nem egyéb, mint a zsidó világ-és életszemléletnek egy modern fogalomba való illeszkedésénél. A zsidó lelki működés szuperlativusza a szenzáció. A zsidó nem ismer tragikumot, csak szenzációt, a zsidó tragikum szubjektív, befelé ható szenzáció, lelkének sekélysege, fajának szabása kizár minden tragikai elemet.

Nem akarok belemenni a zsidó-ügy boncolgatásába, nem keresem gyilkos-e, vagy csak csaló Heller Róbert ur, hogy mi szerepe volt a méltóságos mamának, kinek méltóságos voltát a zsidó sajtó aláhuzza és úgy kezeli, mint nemzeti ügyet. A főszereplőt akartam csupán vizsgálat alá venni, mint pesti kivirágzását a fajtának, mint tipust, mely ezerszám szaladgál a romlott pesti aszfalton és liheg a bőrzén, ül a bankban és mulat a kabaréban, kártyázik klubjában és cikkezik sajtójában. Heller Róbert nem csak zsidó, hanem pesti zsidó, akinek fejlődését és kialakulását nem zavarta meg semmiféle idegen nacionalizmus, mint például a magyar. Ahhoz a generációhoz tartozik, mely már akkor nőtt fel, amikor a zsidóság birtokba vette a magyarság

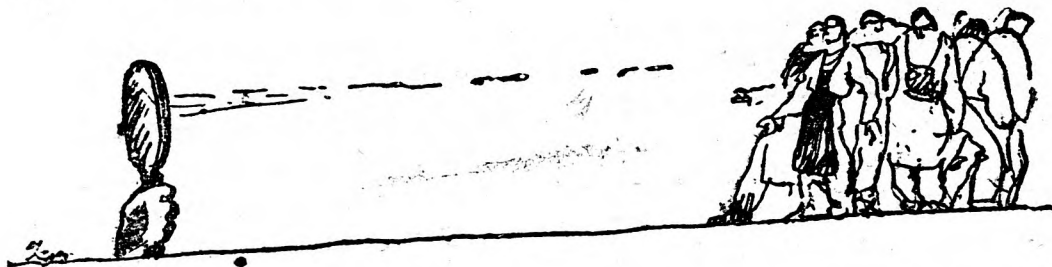
Szindlát

hatalmi pozícióit, mely már nem küzdött, csak élt az eszközökkel, mely bővében volt mindennek, ami életérték. A Heller Róbertek élete eszközeit magyar gyerekektől rabolták, hogy egy ilyen sehonnai felnőhessen száz, meg ezer magyar fiú éhezett, fázott, züllött és került tüdővészben a föld alá. Egy-egy ilyen zsidó család, melynek Róbertjei boldogságban, jólétben szabadultak neki a magyarságnak, ezrével ölte és pusztította vagy rablásában tartotta a magyarokat. A pesti vigéc, bocherzsidó, bankár, ügyvéd, orvos, kereskedő Róbertjei kivétel nélkül eltemettek születésükkel egy-egy szegény magyar gyermeket, akinek pincétlen szobájába betört a száraz betegség, a magyar kórság, a magyar rém, a magyar pusztulás. Ezeknek el kell pusztulni azért, hogy a Róbertek éljenek és hizzanak, dőzsöljenek és kulturharamiáskodjanak, hogy arcuk köpjenek bennünket létükkel, hizásukkal, modorukkal, betüikkel, mentalitásukkal, mindenükkel.

Heller Róbert dr.-t sosem láttam, de tudtam, hogy létezik. Kezemben volt lapja, a «Madame». Bőszülten vágtam falhoz, mert csak úgy gözölgött belőle a Róbertek moralitása,

a szexuális szag, az émelyítő álirodalmi illat, a keresettség, a kokottok és bordélyok szaga, a kosaras asszonyok büze. A női bokák, térdek, gömbölyűségek, a fodrok, a csipkék, a stilizált diszek, amelyek a szexualitás akcentuálására valók, egyszerűen minden, amit egy zsidó lektűrökkel megalapozott pesti házmesterlány a «nagy élet» címen ismer. Aljas és ostoba, piszkos és szentelen volt minden betűje, melyet Heller Róbert ur megmártott a maga «egyéniségében».

Vajjon miféle fajsulyt jelent ez az «egyéniség»? Róbert ur a pesti tucatzsidó tipusa, akiben vértestének belső törvényénél fogva megvan a törtetés, a mások fölé rétegeződés lihegő tendenciája. Minden zsidókölök zseni, a zsidó család formálisan fujtatja beléjük a zsenialitás öntudatát. A talmudi szellemnek egyik kihangzása ez a vonás, a talmudi tanítás modern életviszonyokra alkalmazása. A talmud minden zsidót abszolút uralmi helyzetbe juttat a «gójim»-mal szemben, a zsidókölök már első szellemi megmozdulásában magába szívja, hogy a magyarral szemben feltétlenül különb. Itt azonban nem áll meg, hanem különb akar lenni mindeneknél. Mindent

Szöveg

felhasznál a különbség éreztetésére, a modortól kezdve a biceps fejlettségéig, mindent beilleszt érvényesülő ösztönébe, a zsidóélet éppen ezért nem lehet soha harmonikus. A hatások, melyeket fölvesz, a lelki géprendszer feldolgozásában kivétel nélkül az érvényesülés erősítésére áramlanak. Ennek a folyamatnak szolgálatában áll a zsidó család nevelőrendszere, Heller Simonné rajongó szeretete csirkefogó fia iránt szintén ezt szolgálta. Róbert volt a zseni, akinek minden megnyilatkozását ájuló visongással vette tudomásul az öreg Heller Simonné, aki ahelyett, hogy igyekezett volna azt a légkört, melyet fia teremtett, tisztábbá tenni, kifejezetten támogatta a «Madame» mögé lapuló morálitást. A kis nők, akik besurrantak és Róbert urnak áldozatul vetették testüket, ismerősei lettek az öreg asszonynak, aki tudta fia kapcsolatát, mint ahogy tudott Weisz Annieről, a zsidó masamódlányról, aki nem volt más, mint egy nő Heller Róbert. Nem tudok elképzelni egy fehérhaju magyar uri asszonyt, aki mondjuk ki brutálisan, fia szeretőjével szóba állana másképen, mint kényszer alatt. Heller Simonné, akiről nem akarok rosszat mondani, erről a morális állásponttól lesiklott, fia zsenijének imádatában elfeledkezett róla. Nem ő az egyedüli, a pesti zsidóasszonyok, akik már belehervadtak az öregségbe, kevés kivétellel ugyanígy járnak el s e jelenséget nem is tudom más rovásra írni, mint a faji

ösztönöire, melyek mások, mint a mieink és mások maradnak mindig, mások maradnak örökké és lehetlenné tesznek minden asszimilációt.

Heller Róbert úr hedonizmusa fajiságából sarjadt. Csak a kifejező formákat szedte idegenből. Irodalmi alakban igyekezett megérzéketni belső tartalmát, ami az irodalom mai fejlettsége mellett nem is nagy dolog. Csakhogy ő még az átlagot sem ütötte meg, érvényesülését nem tudta a zsidó ujságíró típus módjára betűben levezetni. Külön eszköz kellett és megszületett a «Madame», a pornográfiának stilizált és rejtett organuma, melyet Heller Simonné pénzelt. Ez nyelte el a vagyont, a százezreket, ez nyelte el Weisz Anniet, ez tette selyemfiúvá Róbert urat, ez tett szerencsétlenné néhány keresztény leányt.

Ennél a pontnál rá kell, hogy mutassak a zsidó faj demoniákus természetére, mely minden zsidó férfiből kitör, csupán a büntetéstől való félelem és a társadalomba való illeszkedés mérsékli. A kérdéstről külön tanulmányt kellene írni, ha nem volna olyan undorító és kétségbeesítő. A zsidó férfiban nincs meg a morális fék, mely az európai fajok férfait fegyelmezi, a zsidó, aki mint fizikum többnyire kellemetlen, mindent kihasznál a keresztény nővel szemben. Az erőszaktól a vásárig minden eszközzel él. Egyéniségének színészi részét a zsidó férfi éppen szexualitása ösztönzésére kifejleszti a lehető legtökéletesebbre s ennek a működésnek eredménye — Heller

Róbert. Ő is keresztény leányokat fogott és tett tönkre, pózai, öltözködő stilusa, raffineriája, stilizáltsága e cél szolgálatában állott és fejlődött, hogy Weisz Annie zsidó volt, nem dönti meg e tényt, az azonosság törvényének hullámai sodorták egymás mellé őket.

Sokat lehetne még e tárgyról mondani, annyira zsidó, annyira pestien zsidó. Nem érdemes. Csak azért vettem tollamra, mert a zsidó sajtó olyan hangon ír a Heller-családról, mint az uralkodó familiákról volt szokás. Undorító és buta firkálások jelennek meg a nagy családról, melyet tragikumba akarnak belefürdetni. Pedig nem tragikus csak — szenzációs.

Elpusztult emberfajta

Ne szálljon messze a gondolat. Az elpusztult emberfajta után keresgélve fölösleges Tasmania rónáira, Amerika steppéire fáradni, még a szomszédba se menjünk el; a mi szomoru hazánkban mindenre rátalálunk, a mi rokonságot tart az enyészettel. Idehaza nem is egyre, de egész seregre valóval található a szorgalmas kutató. Az expedició fölszerelése nem is költséges, fölösleges a szolgacsapat, a hónapokra való élelemkészlet, puska, pálinka és minden egyéb, ami a vadak fölkutatásában annyira fontos; egy pár jó szem és elég. Itt van mindjárt az elégedett ember típusa. Már 1915-ben elveszett ez a fajta, a háboru első éve

fölkapta, elvitte és ismeretlen helyen tette le. Hol lehet? Ki tudná megmondani. Európában nincsen, Amerikában nincsen. Volt, még emlékezhetünk kerekded és piros ábrázatára, amint vasárnapi délutánokon kézenfogta kis családját és szájában a gögös Britanikával vidám gesztussal jegyet váltott tizenöt krajcárjával a hűvösvölgyi vilamosra. Nem róla lesz szó és nem is róla, aki estéit cigányok és kármin-arcu leányok társaságában töltötte. E típusok kivesztek ugyan, de egyes képviselőik ma is föllelhetők a magyar társadalom dzsungelében, csak persze a családapa autón jár, havannát szivarozik és fő tápláléka a sok mosoly, amit az anyák és feleségek ajkáról lopkod évek óta. Szordinót teszünk a hegedűre, az elégia, amelyet elzengünk enyhébb hangzásu leszen, sem a tárgy, sem a kártszenvedő alany nincs szoros kapcsolatban a magyar szívvvel és nem is volt soha — mert a magyar irodalom egy érdekes, de elpusztult jelensége kerül szóba.

Ne tessék megijedni, nem lesz itt semmiféle bujtogatás, nem apellálunk a magyar lelkiismeretre, amely valamely felelősséggel mégis tartozna az írói iránt, nem hánytorgatjuk, hogy a magyar miért nem vesz könyvet, nem kérjük az államtól se, hogy íróink iránt miért szűkmarku... falra borsót hányni, minek az? Hiszen a patagon, aki eljön közénk, hogy a Mourat Nematodmámmi tüzhányó kárvallottjai javára gyűjtést rendezzen, a derék és hosszulábu patagon se találkozhat több közönyösséggel, mint az író megbecsülését szorgalmazó naiv papirospusztító. Hanem volt valaha Magyarországon egy típus, amelyiknek lelke ügye volt a magyar irodalom. Az író barátja — az volt a neve. Szerényke holdak voltak az írók barátai, boldogan burkolóztak a visszfénybe, ami barátkozásaik révén rájuk háramlott. Mindegyik birt valami rendes foglalkozással. Kezdő minisztériumi tisztviselő, magánhivatalnok volt, de legtöbbször filozopter. Igen gyakran jobb ruhában, jobb gazdasági körülmények között élt, mint az író, mégis úgy tekintett reája, mint a felsőbb lényre; de hát igen nehéz

Szöveg

megérteni ezt a mai kor embereinek, akinek csak egy imponál: a pénz. Bizony volt úgy is valaha, hogy a szellemi felsőbbrendűségnek is volt némi értelme, akkoriban még elfogadható volt az az ósi mese a görög bölcsről és a görög kereskedőről. Athénból egy hajón utazott Róma felé a gazdag kereskedő és a szegény bölcs. A kereskedő fölfuvalkodottan járt a földézetten és a bölcs csöndesen tanulmányozta tekeréseit. Amde vihar jött, már közel jártak Olaszhon partjaihoz, amikor elsüllyedt a hajó és a kereskedő minden gazdagsága a tengerbe veszett. A kárvalott embert ekkor így szólítja meg a bölcs: Látod csak egy igazi gazdagság van a földön, — amely a fejen vagy. Ha partra jutottunk, te tönkrement ember léssz, én pedig vidáman oktatom Róma fiait a művészet megbecsülésére... Jönne ez a görög bölcs ide Budapestre, majd megtanulná, hogy a tönkrement kereskedő is százszor többet jelent nála.

Igen, az írók barátjai, a kedves satelések egykoron csakugyan éltek. Láthatóak voltak a Newyork-kávéház karzatán, a Baross-, az Abbázia-kávéházban, azóta megszűnt bohémtyákon. Hol magántitkári címet viseltek, hol beérték az egyszerű jó barát rangjával, de minden esetben, mint fáradhatatlan, szolgálatra mindig kész lények röpködtek az írók körül. Ők szaladgáltak az írók komplikált adóügyeiben, jártak előlegkérő levelekkel a kiadók és szerkesztők nyakára, ők nézték át a kefelevonatokat és javították a nyomda hibáit, röviden ők voltak a hullámtörőgát, amelyen az élet piszkos és mindennapos hullámai megtörtek és az író, mint magas sziklán élhetett eszméi világában.

Az író barátja nincs többé. A fajta kiveszett, mint a mammoth és ha egy példány mégis akadna belőlük, hát mutogatni kell. Vajjon mi történt? Mely földrengés nyelte el ez egykor virágzó emberfajta? Ha az okok után kutatunk, akkor okos cselekedet lesz író barátjainak lelkületét venni szemügyre. A háboru előtt se éltek fenéig altouista lények. A barátok minden biznnyal több-kevesebb hasznot huztak

az íróból, sőt van arra is eset, hogy a barát több jövedelemre tett szert, mint az író maga, de maradjunk csak az ideálisabb réteg vizsgálatánál; salakra kár vesztegetni az időt... A jobb-fajta is elért egyet s mást az író révén. Egyik azért törleszkedett, hogy a babájának imponálni tudjon, a másik a barátai közül akart egy fejjel kimagasodni, a harmadik pedig maga is író volt, persze megbujva, mint a dió két kemény héjj közé. Az írójelölt uri barát ismét több alcsoportra oszlott. Volt, aki azzal kezdte az ismerkedést, hogy hónaljnyi verssel, vagy novellával állított be egy szép napon, de volt olyan is, aki csak évek múltán lepellezte le magát valamelyik szépirodalmi lapban megjelent költeményével. Persze megesett, hogy az egykori barát az évek jártával megnőtt és külön legény vált belőle a Mesternél is, de akár mint történt is a múltban, annyi bizonyos, hogy a magyar írónak ma nincs barátja.

Nem volt ám merő hiábavalóság az iménti okoskodás. Amikor röpkén rámutattunk, hogy a barátot az érdek valamilyen szála füzte az író mellé, akkor tudnunk kell, hogy a finom érdekszál egy időtől kezdve nem tette meg a remélt szolgálatot. Az író barátja észrevette egy szép napon, hogy babáját nem érdekli többé X. Y. mester legujabb tréfája, a barátok előtt nem lehet imponálni többé azzal, hogy Y. Z. mester a papiros jobb felső sarkába számárfejet rajzol, mielőtt alkotásba fogna, az írójelölt is ráeszmélt (ő, bizonyára ő volt az utolsó, aki rájött a valóságra), hogy a lapok összezugorodtak és hiába minden, a szőrös szívű szerkesztők a Mester rábeszélésére se közlik a fényestehetségű kezdő költeményét — amikor tehát minden gyakorlati szál elszakadt, ugyanakkor megszűnt az ideális kapcsolat is, amely az író barátját az író mellé füzte.

Ha tovább tapogatózunk az okok láncsorán, persze szembeötlő, hogy az igazi ok az író bukása. Az író barátja nem maradhatott érdekes lény, mert maga az író sem volt érdekes többé. Igen, az irodalom akkor kezdett hanyatlani Magyarországon, amikor az első barát nem jelent meg a kávéházban,

hogy duplafeketét rendeljen a Mes-ter számára.

Azóta testőr nélkül tengődik a magyar író. Hóban hever, az országút árkában, mint egy ékszeresláda. Külsőségei megkoptak, az aranyozás lemálolt, a cirádák letöredeztek, ütött-kopott jószág lett és sekinek nem jut eszébe, hogy felemelje a födelét és egy pillantást vessen rejtőző drágaságaira.

Meddig marad így? Mikor jön az első író és mellette egy ifju, szorosan, mint az árnyék? Mikor lesz az újságokban «Irodalom» rovat és mikor lesz, hogy a nagyságos asszony betelefonál a kereskedőhöz a legújabb könyvekért?

Az író magára maradt. Utolsó szobájában az elátkozott háznak, amelynek tájékát is elkerülik az emberek. Vajjon jön-e valaha egy kíváncsi, aki bezörget a kapun és kilincse-kilincs után próbál végig, amíg rátalál az íróra; az író egy sarokban gunnyaszt, az íróasztalt belepí a por, a tintatartóban tavalyi legyek hullái és a kéziratok sorjában vándorolnak a kályhába.

Szomorú riport a Kedélyes Kabaréről

Mikor csatát vesztek az Élettel szemben (s hány ilyen ütközetben válik legyőzötté az ember egy nap alatt!), midőn fejem fölött összecsap a gond, s minden

álmom, tervem, hitem holtan hever, utrakelek, többnyire alkonnyattájt. A titán-

város roppant zengésében, a születő Este hatalmas árnyéksátora alatt, földi vándorlástól fáradt lábammal bandukolok az utak végtelenjén. Nincs semmi célom az ilyen magányos kó-

szálgatásokkal. Csak megyek, andalgok, baktatok, megdermedt házsorok tövében, életre ítélt emberek, rohanó karavánjában, és nézem az Élet ünnepi hintóit, bársonyos, meleg fészkekben az üres gazdagokkal, a bugó, sikitó villamosokat, lépcsőiken a Halál pókhálófonalán csüngő emberfürtökkel, nézem a cégtáblákat, melyek annyira különbözők, mégis tökéletesen egyformák, — és persze: főként az Eget bámulom, amely közönyös fenségében terül szét a világ fölött, csak a csillagai sirnak néha ezüst könnyeket. Órákon át kódorgok így, minden cél nélkül, s ha nagyon elfáradtam az utaktól, s az élet miriád képétől és dallamától, leroskadok egy sétatér padjára, vagy benyitok valami csöndes kiskocsmába, s egy pohár karcos, savanyu bor mellett elüldögélve, gondolkodom az élet értelmén, s hallgatom, hogyan bug szívemben a bánat gondonkája... Többnyire valami különös nevű helyre nyitok be, az élet furcsaságát szimatolva mindenütt, — holott régen tudom, hogy az élet mindenütt egyforma: szürke, hideg, szomorú és reménytelen...

A napokban a Józsefváros nyomor-szagu utcáit jártam be így, keresztkasul. A külső Baross-utca végén teljes viharzással zengett föl lelkemben a szomorúság orkesztere... Uramisten, — ezek az utcanépek!... Kálvária-tér, Madách-utca, Karpfenstein-utca, s a többi testvérutcák!... Mint egy fekete tóból valami elsülyedt tündérsziget, úgy merült fel szívemben bus gyermekkorom... Jaj, itt, ezen a környéken virágoztam át életem jégesős, villámlásos tavaszát, első könnyeim itt hulltak a mocskos kövezetre, első sikoltásaim itt szurtak bele vékony, hosszu túkként az éjszaka komor vásznába... Ezen a tájon dadogtam el első versemet (— jaj, alkotásvágy szörnyü átka!... —), itt roskadt halálba az édesanyám, az örök Munka vértanuja... Emlékek fekete pillangó-
raja libeg, táncol a lelkem körül, s mégsem tudok a régi, fehér gyermekké visszavarázsolódni... Milyen mások lettek ezek az utcák, s milyen más lettem örökre én is!... Ni, az

Szondolat

Örömvölgy-utcában már villamos is jár, e szecessziós stílusú négyemeletes bérház faláról moziplakátok harsognak, s erre a sarokra egy utcai W. C.-t építettek. Csak az idevaló emberek a régiak, mintha őfölként nyomtalanul rohogott volna el az Idő. Ők most is olyanok, mint akkor voltak: sovány, sápadt, bus árnyékalakok, fantasztikus rongyokban, mélyen előre görnyedve cammognak, mintha valami láthatatlan zsákot cipelnének a hátukon, melybe a világ minden terhét belegyömöszölte a Sors. Fény-inséges szemükből töviskoszoruzott lélek tekint ki, megsebzett, könnyharmatos szívük fájdalmas, halk ütemben dalolja az Élet himnuszát . . . Tragikus testvéreim . . .

A Karpfenstein-utca és Kálvária-tér sarkán hirtelen hőkkenve megállok, sírásra görbült szájamra törz fintor ugrik. Olvasom egy üzlethelyiség homlokán: *Kedélyes Kabaré*. Az ajtó melletti falakon ráházott műsor, az ajtó üvegére irott-betűs papírlap ragasztva: *Fűtve van*. Varázsos két szó, több a bűvöltő ereje a korai, szentelen tében, mintha a párisi Grand Opera műsora volna kibüszkélkedve. Lehervad ajkamról a mosoly, ahogy még egyszer olvasom: *Kedélyes Kabaré*. Uramisten, — micsoda kedély lehet ebben az elátkozott városrészben? Tudnak itt kedélyesek lenni az emberek? Könnytől kinarjult szemükön át tud suhanni a vidámság nyári fellege? Szájuk zokogás-félszéből ki tud röppenni a nevetés fényes madara?

Belépek a kabaréba.

Az üres raktárszerű előszobában, a pénztár-bódé körül, ócska lócákon néhány proletár-asszony gubbaszt, vékony kendőkbe burkoltan, a hat órai előadás kezdetét várják. Gyárimunkás-feleségek, mosónék, napszámos-asszonyok, akiknek minden női szépségét szétgázolta zsandárcsizmáival az Élet. Pár kültelki lány topog le-föl a mocskos padlón, zsidvásáron, alkalmi-vételes zugboltokban összeszedett, vagy foltozó-szabóknál csináltatott, benzines, kétes tisztaságú «kosztüm»-ökben. Csám-pás cipő, agyonstoppolt harisnya, esővert kalap, — fájdalmas «elegancia» . . . Az éjszaka jegyesei ezek a fiatal lá-

nyok; most még talán buffet-, cukrász-, manicure-«hölgyek», de szemük alatt már éjszakák kéje, förtelme sötétlik, Néhány inas, iparossegéd is ácsorog itt, a munka nemes szennyével arcukon, kezükön, ruházatukon. A sarokban egy vénasszony — lehet 35 éves, — akinek az arcára ezer szenvedés-árkot ázott az Élet, siránkozva gajdol egy hozzá hasonló emberfélenek. Minden sötéten hulló szava panasz, vád, átok:

— Öt óra hosszat álltam fáér, mégse kaptam . . . Begyöttem ide melegedni, de itt se fűtenek, csak becsalják az embert . . . Biztos, hogy bent is farkasordító van . . . Egye meg a fene ezt a bűdös életet!

A részvét forró szökőkutja buggyan föl a szivemből s elfordulok e vértanuemerektől . . .

Veszek egy nyomtatott műsort, melynek címlapjára szölyébe süppedő monoklis, blazirt, vastag szivart szívó világi és színházi-belépős, gyöngyrosos dáma van rajzolva. Micsoda hazugság! Én már tudom, milyen közönség jár ebbe a kabaréba.

Bemegyek a jéghideg nézőtérre. Hosszúkás skatulya ez, egy csomó rokkant székkal, melyek néhányán az élet megalázott Lázárjai ülnek, a «művészet» gyönyöreire várva . . . Ó, ezen a nézőtéren nem mámorító parfümök felhői usznak, nem kápráztató estélyi ruhák tündöklenek, nem finom, diszkrét suttogás ömlik végig. Itt szánandó emberek dideregnek rongyokban, fürdetlen, vagy rossz szappannal mosott testükből bűz árad, s gyomrukából kikomorlik az éhség-lázadás moraja . . .

A «szinpad» egy tenyérnyi — szuette deszkából összeácsolt — pódium.

Hirtelen fölzendül a «zenekar». Négy ember gyötör négy hangszert, fűlsiketítően. Egyik a zongorát üti dühösen, mintha gémberegett kezét akarná felmelegíteni, kettő hegedűből sirja elő azoknak a bárányoknak a panaszát, melyeknek beléből a hurt készítették, s egy fiú a dobbal valóságos ágyuzást visz véghez. Ő is fázik, azért mozgatja a karját ilyen erősen s szaporán.

Az ócska, lyukas függöny szétválk, s kezdődik az előadás.

Szendelát

Rossz arcu, kövér lány gurul ki a «szinpad»-ra, s három vászonfal között, melyekre züllött park van mázolva, «tánc»-ba fog. Térden felül érő szoknyában, siralmasan neveltséges bakugrásokkal rázza össze a testét, vastag lábait fel-feldobja a levegőbe, s ilyenkor a nézőtér kimeredt szemü suhancai fel-felujjonganak:

— Nézd! Az anyja — — —!

Ó-lábu, csunya férfi következik, agyonkefált, ócska zsakettban egyik ostoba Zerkovitz-kuplét adja elő. Persze, hangja nincs, amit azzal pótol, hogy karjait mosolyogva kitarja a kültek lányai felé — akik szerelmes áhitattal néznek föl reá — s úgy «énekl»:

Rózsám gyere már!
Rossz így egymagamba,
Gyere, ülj hát a nyakamba!

Förgeteges taps. A lányok majd elolvadnak a gyönyörtől.

Ismét egy nő. Ismét csunya, vén, ismét nincs hangja, ismét nem tud játszani. Elénekelni próbálja, hogyan él a jasszleány a Liget bokrai között. Undorító! Micsoda sötét alakok írják, micsoda sötét kávémerésekben, az ilyen kuplékat, melyekkel a serdülő proletarlányokat rontják, akik különben is hajlamosak a züllésre. Miért nem tiltja be a rendőrség az ilyen hülye ocsmányságok előadását? Ne paraszti közrendőrt küldjön ilyen helyre ügyeletesnek, hanem előzetesen cenzurázza meg a műsort.

Két bárgyu Gábor-Andor-kuplé után a «sláger» jön: Tary Gizi, a «primadonna». Huszárruhában ad elő — krónikus rekedtséggel — lumpnótákat. «Dalol» a taxiról, melynek bakján ott ül a Maxi, aki elröpíti őt a babájával egy barba, ahol reggelig ömlik a pezsgő, bizsereg a mámor. A refrén azt szellemeskedi, hogy «az élet egy cocktail, egy színes keverék!» A boldogtalan nézők egy szál villanykörte zord világításában unottan hallgatják a hihetetlenül buta, nemidevaló kuplékat. Mit tudják ezek a szörnyű gondokkal viszkodó emberek, mi az a bar, mi a cocktail. Az ő életük nem színes keverék, hanem fekete, fekete borzalom...

Mikor a «primadonna» «énekel», igazán történnek itt kedélyes dolgok. Két

leány minden pillanatban felugrik, s elragadtatva föl-fölujjong:

— Jaj ez a Gizi! Nézd milyen cuki!
Jaj de drága! Nahát ez a Gizi!!

Azt hiszem, azonnal felrohannak a «szinpad»-ra — tébolyultan — s agyonölelik a «primadonnát».

Kis szünet után egy «eredeti énekes népszínmű» következik. Fércmunkának is primitív, ál-parasztok ál-életéből van a meséje «merítve». A népszínművecskébe — régi recept — ódon népdalokat szöttek, s kellemes megfigyelni, hogy ez a közönség — melyet még nem egészen lepett be Pest lelki korma — hogy elandalodik a gyönyörü nótákon, melyekben ott zokog az ezeréves magyar nemzet minden szenvedése, hogyan mosolyog a dalokon, melyekben felszivárványosodik a magyar lélek vidámsága.

A bárgyu kupléknál ásitottak ezek az emberek, a magyar dal szárnyai röpitették őket szép szomorúságok és szép örömök felé. Pedig milyen rosszul énekeltek ezeket is a «színeszek», akik tisztos ipari pályákat hagytak el, beleszédülve a művészet forró, színes örvényébe. Szegény «színeszek»! A «rivalda» «fényében» is kopottnak látszó ruhájuk alatt vajjon milyen fehérenemű szégyenkezhet, vajjon hol étkeznek e szerencsétlenek — milyen szutykos kocsmákban! — s micsoda nyomortanyákon lakhatnak?...

Az előadásnak vége. A közönség hazavánszorog a rettenetes odukba, legtöbbje vacsora nélkül hull le valami undok vacokra, miután rongyokba burkolta gyötrött testét, nehogy reggelre megfagyjon. S reggel ismét jön a munka, az éhség, a fázás, — ezer golyótája az iszonyu életnek.

Szomoruan, elkecserevedve rohanok ki a Kedélyes Kabaréból, ki a ködös, hideg, sötét őszi este vigasztalanságába. Felugrok egy villamos lépcsőjére s rohanok a körutak felé, ahol fényes urak, asszonyságok fényes színházakban, mulatókban kedélyesen, vidáman, kacagva ünneplik az Eletet, az Örömet, — ők sose voltak a Kedélyes Kabarében, a Kálvária-téren...

Aradi István

Szendelát

A legfinomabb anyagból készül az

„APARTOS“

SZIVARKAHÜVELY

Hat korona hatvan fillérért télikabát,

keztübbelés, nyulpecsenye kapható. Olvassa el a Kisgazda-könyvtár «A házi nyul értékesítése és felhasználása» című füzetét. Kapható: A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT könyvkereskedésében, Budapest, IV. ker., Duna-utca 6. szám (Klotild-palotában, a Belvárosi-kávéház mellett) és minden könyvkereskedésben.

BÉRAUTÓK

Cimre *nyitott, csukott, elegáns kocsik
figyelni külföldre, vidékre és a városban
bármely időben kaphatók a*

Király Automobil R.-T.-nál

Budapest, VII., Király-utca 11.
TELEFON: József 124-01, 124-02, 124-03.

A FRANCIA NYELV MAGÁNTANULÁS UTJÁN VALÓ

elsajátítására és begyakorlására alkalmas
nyelvtanok, társalgókönyvek és zsebszótárak
a francia kiejtés megjelölésével

Schidlof dr.: „1000 szó“ módszere
a francia nyelvnek elsajátítá-
sára. A 10 levélben teljes nyelvtan
ára mappában ... 55.— K

Schidlof dr. francia zsebszótára.
Mindkét rész egybekötve ... 10.— K

Schenk francia zsebnyelvtana
és társalgó zsebkönyve a kiejtés
megjelölésével ... 12.— K

Honti: Magyar-francia beszélge-
tések a francia társalgás begya-
korlására. Ára füzve ... 8.— K

10% felár. — Kapható:

A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

Brilliánst,

gyöngyöt, aranyat, platinát és
ezüstöt horribilis áron vesznek

Telefon
József
52-64.

Singer Testvérek

VII., Rottenbiller-u. 24.

Legujabb könyvek.

Szépirodalmi művek:

Ady: Az új Hellasz ...	K 176.—
Cholnoky Viktor: Az Alerion-madár vére ...	« 27.50
Cseplő: Az emberirtó ...	« 9.—
Dickens: Az elátkozott ember ...	« 30.80
Ebers: A nővérek ...	« 44.—
Eötvös Károly: Beszédék I—II—III. ...	« 33.—
Báró Eötvös: A Bakony I—II. ...	« 33.—
Báró Eötvös: Karthausi (füzve) ...	« 44.—
Erdős Renée: Az új sarj ...	« 44.—
Göre Gábor: A pesti ur. ...	« 27.50
Göre Gábor: Tapasztalatok ...	« 27.50
Göre Gábor: Bolygás a világban ...	« 27.50
Gárdonyi: Isten rabjai ...	« 66.—
Herczeg: Gyurka és Sándor ...	« 22.—
Kipling: Kim ...	« 55.—
Kádár Lehel: A Bagdadi vasút ...	« 22.—
Mathers: Jön a rozson át I—II. ...	« 55.—
Pekár: A Bresztováci szent ...	« 48.40
Romain Rolland: Jean Cristophe: A hajnal ...	« 26.40
Szabó Dezső: Elsodort falu I—II. ...	« 88.—
Szabó Dezső: Tanulmányok és jegyzetek ...	« 44.—
Williamson: Titokzatos történet ...	« 39.60

Közérdekű művek:

Andrássy gróf: Diplomácia és világháboru ...	« 99.—
Bangha: Magyarország ujjaépítése és a ke- reszténység ...	« 44.—
Benda: A béke kálváriautján ...	« 77.—
Dr. Fenyő: Mi lesz a pénzzel? ...	« 33.—
Dr. Heller F.: Valutapolitika ...	« 17.60
Hunfalvy: Az oláhok története I—II. (Tud.Akad.) ...	« 110.—
Huber: Ausztria története (Tud. Akadémia) I—II—III. ...	« 132.—
Dr. Korniss: Iskolarendszerünk reformja ...	« 5.50
Lakatos: IV. Károly és a délszlávok ...	« 26.40
Mailáth József gróf: A mezőgazdasági mun- kaskérdés ...	« 22.—
Dr. Nagyiványi Z.: Forradalmi problémák és a zsidókérdés ...	« 66.—
Pauler: Bevezetés a filozófiába ...	« 88.—
Schopenhauer: Az olvasásról és a könyvekről ...	« 20.90
gróf Széchenyi munkái I—II. ...	« 88.—
Dr. tunyoghi Szűcs: Szabad-e tovább követni Marxot ...	« 41.80

Ismeretterjesztő művek:

Boda: A cipészipar kézikönyve ...	« 39.60
Boleman: Elektrotechnika ...	« 290.40
Groh: Általános chemia ...	« 79.20
Horváth: A szőlő és gyümölcsfélék téli el- tartása ...	« 6.60
Morva: Cséplőgépek szerkezetének ismertetése ...	« 2040.
Dr. Pilis: Egyenes adótörvények ...	« 46.20
Rogyák és dr. Sipos: A háborús adótörvények ...	« 55.—

Kapható és megrendelhető:

A Központi Sajtóvállalat R.-T.

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)